

राजनितिस्पष्टार्थोऽध्यायः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ इत्यारण्यके प० नै० भा० पञ्चाशदधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २५० ॥

॥ १ ॥

वनपर्व

३

कर्ण उवाच राजन्नाद्यावगच्छामितवेहलघुसत्वतां ॥ किमत्रचित्रं यद्दीरमोक्षितः पाण्डवैरसि ॥ १ ॥ सद्यो वशं समापन्नः शत्रूणां शत्रुकर्शन ॥ सेनाजीवैश्च
कौरव्यतथाविषयवासिभिः ॥ २ ॥ अज्ञातैर्यदिवाज्ञातैः कर्तव्यं नृपतेः प्रियं ॥ प्रायः प्रधानाः पुरुषाः क्षोभयन्त्यरिवाहिनीं ॥ ३ ॥ निगृह्यन्ते च युद्धेषु मोक्ष्यन्ते चैव सै
निकैः ॥ सेनाजीवाश्च ये राज्ञां विषये संतिमानवाः ॥ ४ ॥ तैः संगम्य नृपार्थाय यतितव्यं यथा तथं ॥ यद्येवं पाण्डवैरा जन्भवद्विषयवासिभिः ॥ ५ ॥ यदृच्छयामोक्षि
तो सितत्रकापरिदेवना ॥ न चैतत्साधु यद्राजन् पाण्डवास्त्वां नृपोत्तमं ॥ ६ ॥ स्वसेनया संप्रयातं नानुयाति स्म पृष्ठतः ॥ शूराश्च बलवंतश्च संयुगेऽपलायिनः ॥ ७ ॥
भवतस्ते सहायवै प्रेष्यतां पूर्वमागताः ॥ पाण्डवेयानिरत्नानि त्वमद्याप्युपभुंजसे ॥ ८ ॥ सत्वस्थान् पाण्डवान् पश्यन्ते प्रायमुपाविशन् ॥ उत्तिष्ठ राजन् भद्रं तेन चिरं
कर्तुमर्हसि ॥ ९ ॥ अवश्यमेव नृपते राज्ञो विषयवासिभिः ॥ प्रियाण्या चरितव्यानि तत्रकापरिदेवना ॥ १० ॥ मद्वाक्यमेतद्राजेंद्रयद्येवं न करिष्यसि ॥ स्थास्या
मीह भवत्पादौ शुश्रूषन् नरिमर्दन ॥ ११ ॥ नोत्सहे जीवितुमहं त्वद्विहीनो न रर्षभ ॥ प्रायोपविष्टस्तु नृपराज्ञां हास्यो भविष्यसि ॥ १२ ॥ वैशंपायन उवाच ए
वमुक्तस्तु कर्णेन राजा दुर्योधनस्तदा ॥ नैवोत्थातुं मनश्चक्रे स्वर्गाय कृतनिश्चयः ॥ १३ ॥ इति श्रीमहाभारते आरण्यके पर्वणि घोषयात्रापर्वणि दुर्योधनप्रा
योपवेशे कर्णवाक्ये पञ्चाशदधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २५० ॥ ॥ १३ ॥ ॥ १३ ॥ वैशंपायन उवाच प्रायोपविष्टं राजानं दुर्योधनममर्षणं ॥
उवाच सांत्वय नृराजन् शकुनिः सौबलस्तदा ॥ १ ॥ शकुनिरुवाच सम्यगुक्तं हि कर्णेन तच्छ्रुतं कौरवत्वया ॥ मया त्वतां श्रियं स्फीतां तां मोहादपहाय किं ॥ २ ॥
त्वमबुद्ध्या नृपते प्राणानुत्सृष्टुमर्हसि ॥ अथवाप्यवगच्छामि न वृद्धाः सेवितास्त्वया ॥ ३ ॥ यः समुत्पतितं हर्षं दैन्यं वाननियच्छति ॥ स नश्यति श्रियं प्राप्य पात्र
माममिवांभसि ॥ ४ ॥ अतिभीरुमतिक्लीबं दीर्घसूत्रं प्रमादिनं ॥ व्यसनाद्विषयाक्रांतं न भजन्ति नृपं प्रजाः ॥ ५ ॥ सत्कृतस्य हितेशोको विपरीतकथं भवेत् ॥ मारुतं
शोभनं पार्थैः शोकमालंब्य नाशय ॥ ६ ॥ यत्र हर्षस्त्वया कार्यः सत्कर्तव्याश्च पाण्डवाः ॥ तत्र शोचसिराजेंद्र विपरीतमिदं तव ॥ ७ ॥

प्रायोपविष्टमिति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ पात्रं नृपात्रं आमं अपक्वं ॥ ४ ॥ भीरुं आत्मनाशं काकुलं क्लीबं सामर्थ्यहीनं दीर्घसूत्रं चिरकारिणं प्रमादिनमनवहितं व्यसनात्पूतपानमृगयादिरूपात् विषयैः क्लृप्तादि
भिराक्रांतं त्वंतु तेषां मध्ये प्रमादी विषयाक्रांतश्चेति भावः ॥ ५ ॥ पार्थैः कृतं शोभनं शोकमालंब्य मानाशयेति संबन्धः ॥ ६ ॥ ७ ॥

॥२५२॥